



Smrt fašizmu - svobodo narodui

SLOVENSKI POROČEVALEC



+ INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA +

Cena 2 liri

Leto V. št. 8.

25. marca 1944.

Resnica mora zmagati

Resnica o bivši jugoslovanski vladi in njenem gledanju na domovino dolgo ni mogla na dan. Zunanji svet je že zdavnaj spoznal junška dela jugoslovanskih partizanov, jih občudoval in cenil, toda za predstavničco teh drznih in vztrajnih naporov je v zunanjem svetu veljala bivša jugoslovanska vlada v emigraciji. Okitila se je s pavjim perjem in si prillašala vojaške uspehe jugoslovanskega narodno osvobodilnega gibanja. Pripisovala jih je sebi enakemu "nepozabnemu junaku" Draži Mihajloviću.

Resnica o "resnici" bivše jugoslovanske vlade je privrela na dan tudi v zunanjem svetu. Naši zavezniki so končno spoznali "značajnost" naše bivše vlade. Spoznali so, da je kljub vsem svojim spremembam ostala vedno ista. Sovražna svojim narodom že pred prvim aprilom 1941. je ostala dosledno sovražna njihovem osvobodilnemu gibanju ves čas do našnjega dne. Spoznali so, da je proti jugoslovanski partizanon podpirala vse akcije, ki so jih dvignili njeni varovanci, kakršen je bil Draža Mihajlović v Srbiji ali Rupnik v Sloveniji. Spoznali so, da ni hotela nikoli in še danes noče imeti ta vlada nobene borbe z okupatorji v Jugoslaviji, ker je nasprotno vedno podpirala in podpihovala sodelovanje z okupatorji v borbi proti borcem za svobodo. Da, skušala je celo onemogočiti borbo tistih borcev, ki so izven svoje domovine hoteli nadaljevati boj proti skupnemu sovražniku fašizmu. Bivša vlada je bila za to proti ustanovitvi samostojne jugoslovanske enote v Sovjetski Zvezi, ki naj bi se borila ob strani sovjetskih čet proti zakletemu sovražniku slovanskih narodov hitlerizmu. Bivša vlada ne dovoli v inozemstvu bivšim jugoslovanom, da bi se prišli boriti v NOV proti okupatorjem, temveč pošilja take ljudi v koncentracijska taborišča. Tako se je namreč zgodilo z vojniki, mornarji in člani kraljeve garde v Cairu, ki so želeli iti v domovino in boriti se na strani Titovih čet proti okupatorju. Bivša vlada ni dovolila, da bi se jugoslovanski letalci borili proti Nemcem, še manj pa, da bi se oblikovala posebna jugoslovanska eskadrila, ki naj bi pomagala borcem proti fašizmu doma. Brezuspešni so bili zlasti vsi naporji tistih ljudi, ki so se v zunanjem svetu trudili, da bi posebno v Sovjetski Zvezi oblikovali borbene edinice jugoslovanskih državljanov za boj proti Nemcem. Pismo našega vojnega atašeja Miodraga Lozića v Moskvi je za to neizpodbiten dokaz.

Resnica je neizprosna in ne more ostati večno prikrita. Če je mislila bivša jugoslovanska vlada drugače, ji morajo pa izjave nekaterih

diplomatskih zastopnikov Jugoslavije v zadnjem času povzročati najtežje ure. Vsi razkrivajo, da bivša vlada ni bila do jugoslovanskih koristi samo brezbrizna, temveč jih je celo zavestno izdajala tujcem, okupatorjem. Toda kljub vsem izdajalcem je sraslo in se razvilo narodno o svobodilno gibanje narodov Jugoslavije, ki je začudilo ves svet. "Partizani maršala Tita so edini ljudje v Jugoslaviji, ki se učinkovito bore proti Nemcem." Te besede, ki jih je izrekel predsednik britanske vlade izrekel g. W. Churchill, so za nas osvobodilni boj visoko priznanje. Zraven pa je tudi priznal vsemu svetu, da so se povezali mihailovičevci z okupatorji in skušali zadušiti dejavnost partizanov. Churchillove besede so besede odgovornega državnika. Ne bil bi jih izrekel, če ti o njih resničnosti ne bil prepričan. V spoznanju resničnih dejstev je g. W. Churchill že sredi decembra odpoklical britansko odposlanstvo, ki je bilo doslej pri Mihajloviću. Ta odpoklic in njegov govor v letošnjem februarju, v katerem je izrekel našim osvobodilnim borcem priznanje, ki ga ni izrekel doslej noben državnik, sta bila za bivšo jugoslovansko vlado usodna udarca. Če se je doslej v zunanjem svetu še tako držala, je v tem trenutku začela njena vrednost hitro ugašati. Resnica o njej je odjeknila v svetu.

Nedvomen glasnik teh sprememb so izjave naših izseljencev in demisijske diplomatskih zastopnikov Jugoslavije. "V prihodnjih dogodkih bodo igrali (jugoslovanski) borci za osvoboditev važno vlogo, kar bo imelo velik vpliv na nadaljni potek vojne," je izjavil znani Hrvat dr. Rudolf Bičanić. "Edor je izven OF, je izven slovenskega naroda," je zatrjeval bivši profesor ljubljanske univerze dr. Boris Furlan v londonskem radiju. Potrdil je, da uživata v najširših krogih britanskega javnega mnenja OF in NOV neomajne simpatije in občudovanje. Teden kasneje je izjavil: "Pot oboroženega upora in odpora, ki ga je slovenskemu narodu pokazala OF, je edino, pravilna in edina, ki ustreza izročilom zgodovine, in kategoričnemu imperativu sedanjosti." Še večji udarec je zadal bivši vladi znani umetnostni zgodovinar dr. Izidor Cankar, sedanji jugoslovanski poslanik v Kanadi, ki je spoznal, da bivša vlada nima več bodočnosti in podal zato ostavko na poslaniško mesto z izjavo, da se ne strinja z delovanjem jugoslovanske vlade v Kairu. Nekaj dni za njim sta odstopila v Moskvi jugoslovanski poslanik Stanoje Simić in vojni ataše Miodrag Lozić. V odstopnih pismih sta razkrila izdajalsko delo bivše vlade in se stavila na razpolago maršalu Titu na delo v korist našega narodno osvobodilnega gibanja.

Plaz se je sprožil. Bivša jugoslovanska vlada ne more več predstavljati Jugoslavije v zunanjem svetu. Zgubila je moralne temelje. Resnica o njenih delih in našem osvobodilnem gibanju je privrela na dan in če je več ne zaduši. Konec je potvarjanja dejstev in konec je laži nas. Razkrilo se je brezumno izdajalstvo bivše jugoslovanske vlade. Koč je poštene borce za svobodo obmetavala s protidržavnimi elementi, danes je sama dejansko postala protidržavni element. Nič več ne more mistificirati zunanjega sveta, tudi ne naših zaveznikov. Švabobranci ne morejo več trapiti ljudi, da so povezani z Angleži in da so njihovi zavezniki, Churchillov govor je zadal njihovi domišljiji smrtno udarce. Tu ričeva vlada se tudi po britanskem mnenju ne bo mogla več držati. Namesto nje raste Nacionalni Komitet Osvoboditve Jugoslavije kot predstavnik nove, prerojene Jugoslavije. Resnica, zaradi katere je preteklo to liko krvi, končno zmaga tuji v zunanjem svetu.

Bregar.

PREDSEDNIK ROOSEVELT ČITA SKLEPE PRVEGA SLOVENSKEGA PARLAMENTA

Bročnik George Vuchinich, zastopnik ameriških oboroženih sil pri NOV in POS, nam poroča, da je poslal sklepe prvega zasedanja Slovenskega Narodno Osvobodilnega Sveta predsedniku Rooseveltu. Po njegovi izjavi bodo ti sklepi v Ameriki vzbudili silno zanimanje kot delo prvega svobodnega parlamenta, ki se skladajo z duhom Atlantske deklaracije.

Ljudstvo slavi junaško Rdečo vojsko

(Uvodni članek iz moskovske "Pravde")

Rdeča vojska dobiva zmago za zmago. Novi sijajni uspehi naših čet v Ukrajini napolnjujejo srca sovjetskih ljudi z veliko radostjo. Čete prve Ukrajinske fronte pod poveljstvom maršala Žukova, čete druge ukrajinske fronte pod vodstvom maršala Konjeva in čete tretje ukrajinske fronte pod vodstvom generala Malinovskega kažejo vzor vojne izveščanosti in sijajno pripravljenih zmag.

PRODOR GENERALA ŽUKOVA

Komaj se je poleglo grmenje topov, s katerim je glavno mesto naše domovine Moskva pozdravilo odlične čete leningradske in baltiške fronte za osvoboditev Ruske Federativne Sovjetske Republike in kalininske pokrajine, že je zvedela naša sovjetska domovina za nove uspehe čet ukrajinske fronte, ki so podile nemško obrambo v proskurovski in tarnopolski smeri. Sovražnikova fronta je prebita v širini 180 km. Prebijajoč se v globino nemške obrambe, so prispele naše čete v najvažnejša prometna središča proskurovske pokrajine ter presekalale najvažnejšo prometno žilo na jugu. Goneč sovražnika v proskurovski in tarnopolski smeri vodijo naše zmage naše čete k rumunskim mejam. Čete maršala Žukova so tu razbile 12 nemških divizij. Osvobodile so na stotine naselij Ukrajinske federativne sovjetske republike ter povzročile sovražniku ogromne izgube na ljudeh in vojnih sredstvih. Sovražniku ni uspelo, da bi svoje sile zbral južno od Šepetovke, ko se je nanj zrušil nov udarec.

PRODOR GENERALA KONJEVA

Z dnevnim poveljem vrhovnega poveljnika maršala Stalina je bila obveščena naša domovina o sijajnih zmagah čet druge ukrajinske fronte. Pod vodstvom maršala Konjeva so obnovile naše čete prodiranje in prebile so vražnikovo fronto pri Umanu v globini 40 - 70 km in razširile prodor na 150 km. Sovjetske čete so zavzele Uman in vazno železniško križišče Kristinovko. Na stotine sovjetskih naselij je bilo očiščenih Nemcev. V tej bitki so Nemci poleg 10.000 mrtvih in tisočev ujetih izgubili ogromno vojnega gradiva. Naše čete so zaplenile preko 500 tankov, med njimi 200 popolnoma nepoškodovanih tipa "Tiger" in "Panter" ter motoriziranih topov tipa "Ferdinand", okoli 600 poljskih topov raznih kalibrov in preko 12.000 tovornih avtomobilov.

Po načrtih Hitlerjevega poveljstva je umanovsko-kristinovska skupina igrala veliko vlogo s svojimi protinapadi vzhodno od Vinice in se severno od Kristinovske ter Umana, kjer bi bila morala zadržati napredovanje naših čet proti jugu. Poleg te osnovne naloge pa je dobila tudi ukaz, rešiti obkoljene in razbite korsunske skupine. Zaradi smrtnih udarcev naših čet so se nemški načrti, da bi pridobili na času in organizirali razbite skupine, izjalovili. Z drznimi in evri so naše čete pod najtežjimi pogoji spopladanske odjuge in z nočnimi ter nenadnimi udarci razbile umanovsko-kristinovske sovražne skupine, uničile ali ujele velik del sovražnikove žive sile ter zaplenile velikanski vojni plen.

NEMCI BEŽE

Duh Stalingrada straši med nemškimi četami. Nemci beže, da bi ušli novim obkolitvam. O pripjeta pa do spodnjega toka Dnjestra se bije srđita bitka za osvoboditev Ukrajine. Na desnem bregu Dnjepra Sovjetske

čete razbijajo sovražnikov odpor in potiskajo sovražnika k zapadnim mejam naše domovine. Naše ljudstvo proslavlja svojo Rdečo armado. Vsi so vjetski ljudje od najmlajšega do najstarejšega poslušajo z velikim ponosom grmenje moskovskih topov ter razpravljajo o zmagoslavnem napredovanju sovjetskih bojnikov v Ukrajini. Vsa naša domovina se veseli osvoboditve Ukrajine na desnem bregu Dnjepra in množičnega izganjanja Nemcev s sovjetske zemlje.

PRODOR PREKO BUGA

Operacijsko poročilo sovjetskega obveščevalnega urada z dne 12. marca javlja o novih uspehih Rdeče vojske. Sovjetske čete so presekale železniško progo Proskurov-Gusjatin, s tem razpolovile nemško armado ter zavzele mesto Gajvoron na Bugu. Rdeča vojska napreduje in osvobaja vedno nova in nova sovjetska mesta in vasi izpod jarma nemških osvajačev. Napredovarju Rdeče vojske pomaga vse naše ljudstvo, ki daje vse za našo fronto in za zmago nad sovražnikom. Borci Rdeče armade, pohvaljeni od Stalina za odlične vojne operacije, se ne bodo prevzeli zaradi dosegzenih uspehov, marveč bodo še naprej izkazovali svoje vojaško mojstrstvo ter izrabili vsa vojna sredstva, ki jim jih je dala naša domovina. Z umno vzporeditvijo ognja in manevra bodo razbili sovražnika ter ga gonili noč in dan kljub poplavam in brozgi.

Slava naši zmagoviti vojski! Smrt nemškim osvajačcem!

SOVJETSKE ČETE SE BLIŽAJO ROMUNJI

Na južnem delu vzhodne fronte v Ukrajini doživlja nemška armada prave črne tedne. Sovjetsko vojno poveljstvo se drži teoretičnih načel svojega velikega stratega Frunzeja, da morajo bitki za izčrpanje slediti ofenzivni sunki in to naglo drug za drugim. Vse od Kurska pa do današnjih operacij v zapadni Ukrajini je izpolnjevalo sovjetsko vojno poveljstvo ta načela. Dobivalo je zmago za zmago in Nemcem ni dajalo ne ure počitka. Hitler se je zanašal na pomladanske vremenske neugodnosti, na "odjugo", češ da takrat ne bo sovjetskih ofenziv. Računal je pri tem na razdobje od marca do maja in mislil, da bo takrat lahko skrajšal in konsolidiral vzhodno fronto in osvobodil na ta način večje število divizij za borbo proti zaveznikom na zapadu.

Kako se je zmotil! Sovjetsko poveljstvo je priredilo prav v tem času eno največjih ofenziv in mu zadalo doslej najtežje poraze. Nemci niso mogli v zadostni meri opazovati premikanja in osredotočenj sovjetskih čet, ker nimajo na razpolago dovolj izvidniških letal, oziroma morajo štiri petine svojih letal držati v Nemčiji za obrambo svoje industrije pred letalskimi napadi zaveznikov. Zaradi tega sovjetska letala popolnoma obvladajo zračni prostor nad sovjetsko-nemškim bojiščem.

OFENZIVA GENERALA MALINOVKEGA

Za ofenzivo generala Žukova proti Tarnopolu in Proskurovu je sledila ofenziva generala Malinovskega, poveljnika tretje ukrajinske fronte. Sovjetske čete so prekoračile jugozapadno od Krivega roga reko Ingulec. Na zapadnem bregu so zlomile sovražno obrambo na 170 km široki fronti in prodrle 30 - 40 km globoko. V štirih dneh so porazile tri tankovske in 6 pehotnih nemških divizij (skupaj 9). V naslednjih dneh so sovjetske čete očistile od sovražnika vse ozemlje do reke Ingul. Zavzele so mesto Herson in kmalu nato pri Bereznegovatji in Snigurivki obkolile več nemških divizij, ki jih zdaj uničujejo. Nemci imajo samo tu že preko 10.000 mrtvih, da izgub vojnih sredstev niti ne omenimo.

PRODOR DO BESARABIJE

Najuspešnejša je ofenziva generala Konjeva, ki je pri Gajvoronu prodrla do srednjega Buga, toda se ni tam ustavila, temveč so čete takoj

prekoračile Bug in brez večjih ovir sedaj prodirajo naprej. Zavzele so večji postojanki Tulcin in Vapnjarko, presekale progo Odesa-Lvov in ne zadržno prodirajo naprej. Na dolgi črti južno od Mogileva Podolskega so dosegle Dnjester, kjer so že zavzeli mesto Jampol. Od tam bodo kmalu preko Besarabije dosegle Moldavijo v Romuniji. Pri prodoru na Bug so čete generala Konjeva težko porazile 6 tankovskih, 7 pehotnih in 1 topniško divizijo, skupno 14 divizij.

PADEC ŽMERINKE

Čete generala Žukova so poleg prodiranja proti Proskurovu obnovile prodiranje proti Vinici in čez gornji Bug. Zavzele so Lipovec in v zadnjih dneh tudi Vinico in Zmerinko, nad vse važno železniško križišče v progi Lvov - Odesa. Še več! Na 150 km široki črti so prekoračile Dnjester, zavzele Sorovko in nezadržno prodirajo naprej v Besarabijo in proti Karpatom.

NEMŠKA "JUŽNA" ARMADA RAZTRGANA

Najusodnejša posledica velikopoteznih prodorov sovjetskih čet je na Nemce v raztrganju njihove črte. Od Hersona do Tarnopola 800 km se razvijajoča dolga bojna črta se je v preteklem tednu pretrgala na več mestih. Najusodnejši je bil sunek generala Konjeva, ki jo je pretrgal v njenem središču. Sovjetske čete so obvladale na treh mestih glavno progo Lvov - Odesa, po kateri je bilo največ prometa in ki je bila še edina ugodna zveza med "jugom" in "sredino" nemške armade na vzhodni fronti. Ta proga je danes presekana pri Voločisku, Zmerinki in Rudnici. Zaradi nadaljnega prodora so izgubile tudi ostale, enotirne proge še tisto malo vrednosti, kolikor so jo imele. Nemški armadi grozi velika nevarnost. V nekaj dneh so ji sovjetske čete porazile 35 divizij in eni četrti milijona vojakov grozi obkolitev. A rešiti se nimajo takorekoč nikamor. Med njimi je zavladal smrten strah. Medtem ko so prej puščali na bojišču topove, tanke, vozila in drugo orožje, mečejo sedaj od sebe na svojem begu nahrbtnike, torbice od nabojev in celo puške. Polom nemške vojske v Ukrajini je pred vrati.

Koga in kako bomo volili?

Te dni se bodo po vsem osvobojenem slovenskem ozemlju začele volitve v krajevne narodno osvobodilne odbore in Okrajne narodno osvobodilne skupščine. Sredi težkih bojev z Nemci in švabobranci bo slovensko ljudstvo svobodno volilo svoje predstavnike.

To ne bodo volitve starega kova, ko so mogotci vseh vrst ter z vsemi mogotimi pritiski vplivali na volivce, da so dali glas tistim, ki jih je postavila vladajoča stranka. Danes bo sleherni Slovenec in Slovenka svobodno oddal svoj glas najboljšemu med najboljšimi, tistim, ki so ves čas naše svete osvobodilne borbe stali ob strani svojega naroda ter so bili pripravljene vsak trenutek pripravljene žrtvovati vse za zmago slovenske stvari. Ti so tako že doslej podredili svoje osebne koristi koristim vsega slovenskega ljudstva. Takim smemo zaupati tudi v bodoče ter jim bomo brez skrbi oddali svoj glas.

Volitve bodo tajne. To ne bo več grobo smešenje demokracije, kot je bilo nekdanj v Jugoslaviji, ko je bilo slehernemu volilcu v naprej zapovedano, koga mora voliti in je bila volilna komisija samo uradno postavljeni vohun vladajoče stranke, da jo kontrolirala svoje ovčice. Takrat bo vsak volivec brez vsakega pritiska in vsake bojazni volil po svojem

najboljšem prepričanju o vrednosti kandidata. S tem pa bo tudi razprše na svabobrankska bajka o "mitraljezi", s katerimi gonijo partizani slovensko ljudstvo na volišča.

Nasprotno, te volitve bodo zopet praznik naših ljudi kakor so bile one v septembru lanskega leta. Z muziko in petjem, z zastavami in zele ojem bodo prihajali na volišča ter tako odločno manifestirali za novo demokratično Slovenijo v bratski, federativni, demokratični Jugoslaviji.

Zlasti pa se mora pri teh volitvah vsak volivec zavedati, da ni več možnosti, da bi bil prevaran s strani izvoljenega. Proti takemu izrabljanju zaupanja se je danes slovensko ljudstvo zavarovalo. Zavarovalo se je proti spekulantom in protiljudskim tipom, ki bi hoteli iz današnje borbe kovati kapital ali celo spodrezavati novo narodno oblast. Vsak izvoljenec bo za svoje delo odgovoren svojim volilcem. Oni smejo in mora jo vsako njegovo dejanje kritizirati na skupnih sestankih. Če pa svoje naloge vrši malomarno ali pa jo sploh ne vrši ali celo nasprotno koristim slovenskega ljudstva, ga smejo vsak čas odpoklicati in izvoliti drugega. Od samih volilcev bo seveda odvisno, če bodo to svojo pravico uporabljali proti ne vrednim in nemarnim izvoljencem.

To bo obenem jasno napotilo, ki ga bo prejel vsak kandidat za svoje delo, da bo posvetil vse svoje sile in sposobnosti res samo v korist ljudstva, ki ga je izvolilo. Istočasno pa je ta prava demokracija udarec po vseh tistih, ki so hoteli še v naprej vleči za nos slovensko ljudstvo in so se danes za tisto svojo "demokracijo" zvezali s Hitlerjem, uničevalcem vsega, kar le diši po demokraciji.

Na dan volitev v Krajevne narodno osvobodilne odbore in Okrajno narodno osvobodilne skupščine je dolžnost vsakega Slovenca in Slovenke, da gre na volišče in odda svoj glas za listo tistih, ki so bili doslej in bodo odločno poslej na strani slovenskega delovnega ljudstva, to je: liste OF, ker boste s tem manifestirali narodno enotnost in borbena voljo slovenskega naroda.

Od Pohorja do Vardarja slabi moč okupatorjev

(Tedenski pregled RSJ)

NEMŠKA OFENZIVA NA ŠTAJERSKEM PROPADLA

Honec februarja in v začetku marca so močne nemške sile skušale obkoliti in uničiti slovenske enote NOV, ki se bore na Štajerskem, na Pohorju in v Savinjski dolini. V te operacije so vrgli Nemci 20.000 svojih ljudi in okoli 200 tankov, toda poskus se je ponesrečil. Slovenski borci so v bojih, ki so trajali neprekinjeno 14 dni, kljub sovražni premoči in urazu ter snegu razbili nemško ofenzivo, vzeli inicijativo v svoje roke ter zaključili boje z močno protiofenzivo. V teh bojih so nemški okupatorji izgubili samo 1900 vojakov in oficirjev ter veliko količino orožja in vojnih sredstev. Ob tej priliki so se ponovno izkazali borci, komandirji in politični komisarji XIV. divizije. Vrbovni poveljnik maršal Tito jim je poslal pohvalo za junaštvo in požrtvovalno borbo ob razbitju nemške ofenzive.

BOSANSKA KRAJINA

Vzporedno z veliko nemško ofenzivo v Sloveniji so se ponesrečili nacistični poskusi, da prodre na osvobojeno ozemlje v zapadno Bosno. Te čete

so napadli iz Prijedora proti Kozari in rudniku železne rude Ljubiji. Po sedemdnevnih hudih bojih je bil sovražnik prisiljen, da se umakne proti Bosanskemu Novemu, pri čemer je pustil na bojišču 597 trupel svojih vojakov in oficirjev, s seboj pa je odpeljal veliko število ranjenih. V teh bojih je bil razrušen en most in nekaj km železniške proge. Istočasno so naše enote uničile en oklopni vlak na železniški progi Prijedor - Omarska.

BOJI S ČETNIKI

Na drugih odsekih v Bosni ni prišlo do bistvenih izprememb. Mihailovičevi četniki, ki se bore skupno z nemškimi okupatorji, so pretrpeli dva poraza, in to blizu Banjaluke in v vzhodni Bosni. Pri Banjaluki so borci 8. Krajiške brigade izvršili napad na četnike iz banjaluške postojanke, ki so pod poveljstvom znanega izdajalca Drenovića. Ob tej priliki je bilo ubitih 70 in ujetih 35 četnikov. Med boji je bilo sestreljeno 1 nemško letalo, ki je bilo poslano z banjaluškega letališča na pomoč četnikom.

V vzhodni Bosni je bil pri Han Pjesku uničen 1 četniški odred, ki je ropal in vršil zločine v tem kraju ter se boril proti našim enotam skupno z Nemci in ustaši. Težek poraz je utrpela neka SS-enota iz nemške divizije "Prince Evgen", ki so jo napadli naši borci na cesti Bugojno - Donji Vakuf. V spopadu, ki je trajal 12 ur, je bilo pobitih 120 SS-vojakov. Na drugih odsekih fronte se bijejo v glavnem lokalni boji, ki se pogosto zaključujejo s hudimi spopadi. Tako so enote naše 12. divizije, ki se bore na desni strani Lima in v okolici Ivanice v Srbiji, imele srčite boje z Nemci in Mihailovičevimi četniki ter ob tej priliki prizadejali sovražniku velike izgube.

MAKEDONIJA

V Makedoniji so borci 1. Makedonske brigade izvršili nekaj uspešnih operacij na železniški progi Veles - Prilep. Druge partizanske enote, pa so pri Kumanovu in Krivi Palanki nadalje očistile ozemlje od bolgarskih okupatorjev in Mihajlovičevih četnikov. V zadnjih bojih je bilo ujetih 30 četnikov in so bili zaplenjeni dokumenti, iz katerih je razvidno, da so četniki in Bolgari sklenili pogodbo za skupno sodelovanje v boju proti NOV.

DALMACIJA

V Dalmaciji so naše enote očistile od sovražnika področje med Kamešnico in Aržano, medtem ko so druge enote zavzele severno od Šibenika: Kistanje, Radeč in Mokro polje.

V LIKI, KORDUNU IN BANJI ...

V Liki, Kordunu in Banji je prav tako prišlo na nekaterih mestih do hudih spopadov. Tako je pri Lavcu nek bataljon Liške brigade napadel sovražnikovo kolono in uničil 50 Nemcev. Drug bataljon iste brigade pa je napadel v okolici Nedljevca v Liki neko drugo kolono. Ob tej priliki je bilo ubitih 30 Nemcev in zažgano 5 tovornih avtomobilov. Do srčitih spopadov je prišlo tudi v okolici Gospića.

ŽELEZNICE V SLAVONIJI

V Slavoniji in Sremu se glavne operacije vrše vzdolž železniškega progovja. Od operacij na železniške proge moramo omeniti napad na železniško progo Bjelovar-Garešnica, kjer je bil uničen vojaški vlak z

Nemci. Drug vlak je bil uničen na progi Bjelovar - Križevci. Promet je bil ustavljen za 150 ur. Pravtako so slavonske enote iztirile vlak na glavni progi Beograd-Zagreb. Promet je bil ustavljen za 18 ur.

POMOČ ZAVEZNIŠKEGA LETALSTVA

Zavezniško letalstvo in vojna mornarica nudijo še dalje občutno pomoč našim enotam, ki se bore v Dalmaciji in na otokih. Pri zánjem napadu na Korčulo je zavezniško letalstvo potopilo 3 jadernice in je 1 bomba padla tudi na nemško vojašnico. Ubitih je bilo 6 in ranjenih 12 oficirjev in precejšno število vojakov. Ob napadu na Zadar in okolico je bilo ubitih 60 oficirjev in vojakov. V Neretljanskem kanalu so zavezniške patrolne ladje potopile eno nemško ladjo. 80 nemških vojakov na jadernici se je potopilo, medtem ko je bilo 28 vojakov ujetih in preplavljenih na angleške vojne ladje. Zavezniško letalstvo je izvršilo uspešen napad na šibeniško luko ter nemške vojašnice in skladišča v okolici Sibenika. Ob tej priliki sta bili potopljeni 2 nemški ladji.

V vodah jadranskega morja je prišlo do spopadov s patrolnimi čolni. Tri Petrovem polju sta se spopadla dva naša patrolna čolna z nemško jadernico. Po streljanju, ki je trajalo celo uro, je sovražnik dvignil belo zastavo in se predal. Ob tej priliki je bilo ujetih 90 vojakov in oficirjev.

V vseh dosedanjih bojih so pokazali dalmatinski mornarji hrabrost, iznajdljivost in drznost v borbi. Borec se pod težkimi pogoji ob dalmatinski obali, držeč straže na otokih, ki so v naših rokah, so naši dalmatinski ribiči in mornarji ponovno potrdili slavo svojih junaških prednikov.

Po slovenski zemlji

Vsi naši bralci zahtevajo, da tiskamo čim več dopisov. Dopisi prihajajo od vsepovsod, zgovorno pripovedujejo o slovenskem življenju. Ne bomo mogli vseh natisniti takih, kot prihajajo, ker imamo silno omejen prostor. Ko boste поблиže pogledali v list, pa ga boste morda našli v kroniki skrajšanega. Čim več nam boste pisali, tem bolj vaš bo list!

KOROŠKA

Sešel sem se z nekim starim prijateljem, ki je zaposlen v tovarni na spodnjem Koroškem. Prašal sem ga, ali delavci kaj sabotirajo, in sem mu hotel dati nekaj nasvetov za sabotažo.

"Raje me vprašaj, kako sabotiramo", me je takoj prekinil. "Ti bom pa jaz povedal, kako stvar gre. To veš, da nemških delavcev ni več, ker so vsi na fronti. Smo povsod sami Slovenci ali pa delavci tujih narodnosti, s katerimi se prav dobro razumemo. Sabotiramo pa že tako, da ne moremo bolj. Po pravici ti povem, da sem pred vojno v 4 urah več storil, kakor sedaj včasih ves teden. Delam že, ker bi mi bilo drugače - dolgčas. Dobim kako železo, novo pilo in pilim, pilim, dokler ni pila zanič, vzamem drugo pilo in spet pilim... Pa mine dan. Kihče mi ne more očitati, da nisem delal. In iščem, nekaj iščem, da sam ne vem kaj.. Ves dan tekam okrog ter vrtam, vrtam in lomim svedre. In mažem, mažem, pa stroji koj cvilijo. Tudi stranišče je vedno nenavadno zaposleno, čeprav je hrana na karte. Tako pa ne delam samo jaz, ampak vsi. No, nekaj

je še takih volov, da se ne zrajtajo, ampak taki so prekleto redki".

Drugi star znanec mi je pripovedoval, kako je pred mlekarno nalil v mleko kisline, da se je naslednji dan vsem odjemalkam sesirilo. Gospodinje so se tako razburile, da so hotele žensko, ki je zaposlena v mlekarni, ubiti.

Tretji je organiziral železničarje, da so izpraznili kovčeg Hitlerjanke, ki je bil namenjen dragemu možu, oficirju v nemški vojski. V kovčegu so bile same dobre reči: klobase, meso, pecivo, konjak, vino. Srečnim železničarjem želim dober tek.

Četrta je razlila na kolodvoru v Celovcu 150 literski sod olja za mazanje orožja, ki je bil namenjen na fronto. Izbil je čep in čez noč je bil sod prazen. Tudi Korošci, bivši Avstrijci "zastopimo."

Gašper.

ŠTAJERSKA

Strnišče. Konec leta 1941 je bilo na Ptujskem polju ustanovljeno taborišče, ki bo ostalo za vse večne čase v spominu našega naroda. Gestapo je po mariborskih, celjskih in ptujskih ječah strahotno morila. Nekaterim jetnikom pa je namenila še hujšo smrt, stradanja v Dachau ali Massau. Jetniki, ki jih niso imeli namena umoriti, so pošiljali v Strnišče. Tja so prišli taki, ki so poslušali tuje oddaje, ki so na črno klali živino in svinje, taki, ki so sabotirali delo za Hitlerjev vojni stroj, ki niso hoteli v tečaj nemščine, ki so brez dovoljenja kuhali žganje in niso oddajali dovoljne količine pridelkov ali niso hoteli po zdraviti "Heil Hitler!" in tudi taki, ki so javno govorili slovenski. Leta 1943 pa je Strnišče večinoma sprejemalo družine partizanov in dezerterjev iz nemške vojske.

V taborišču morajo ujetniki trdo delati in stradati, SS-golazen go spodari nad njimi na svoj znani, brutalni način. Strnišče je še lanos polno ljudi, ki so sledili glasu srca. Zločinska Nemčija si je ustvarila na Ptujskem polju spomenik najgnusnejšega zatiranja človeka po čloku, ki ga bomo maščevali.

NOVOMEŠKO OKROŽJE

Vzglede nam je dala. Nekega mrzlega jutra je na vrata potrkal partizan z naročilom, naj se hitro zberemo vsi vaščani in gremo prekopavati cesto, da se ne pripeljejo švabobranci po njej. V nekaj trenutkih je cesta oživela. Delali smo do 3h popoldne. Prekop še ni bil dovolj globok. Torej še jutri! Ni nas bilo treba ponovno klicati prihodnji dan. Komaj smo dobro začeli, že smo zagledali Uletovo mamo z lopato na rami, začudeno smo jo pogledali. "Mama, saj vam ni treba, saj nas je dovolj mladih in zdravih." Tedaj pa nam je v svojem navdušenju iz pravega prepričanja in ljubezni do domovine rekla: "Res da, na svojem križu imam že sedemdeseto leto, vendar se zavedam dolžnosti do domovine. Vsi moramo na delo, da čim preje zopet zagospodarimo nad slovenskimi grunty, da se bo po vseh gričih slišala slovenska pesem. Sami si hočemo go spodariti, sami si bomo rezali kruh. Za pošteno delo pošten kos kruha. In če ne bo eden zadosti, pa dva!" Zahvalili smo se Uletovi mami, ki nas je tako okrepila. A ona je zavrnila: "Saj vam nisem govorila iz sebičnosti. Preveč je v meni trpljenja, da bi mogla storiti kaj takega. Samo rada bi vam dala zaslutiti, kakšno gorje nas razjeda od teh švabskih smeti!" V njenih besedah smo vsi začutili pravo ljubezen do slovenskega naroda. Ta ženica naj ne bo za vzgled samo nam, ki smo bili priče tega prizora, temveč naj vzpodbudi vsakega slovenskega bralca!

Gruda iz Mirne.

Zrcalo slovenskega naroda. Vračal sem se z mitinga. Ljudje so se razhajali, vse je bilo, mlado in staro.

"Ej, lepe so te naše pesni", je dejal starejši možak. "Švabobranci ne zmorejo kaj takega", je pripomnil drugi. "Duševno so tako ubogi!" — "O čem naj vendar pojo?" je vprašal dekle. "O zločinih, o izdajstvih, o lastni sramoti?" — "Tako je, tako je", so pritrdjevali drugi in nekdo je nadaljeval: "Vprašajte ljudi, če znajo katero belogardistično! Prepriča li se boste, da ne. Kaj to pomeni, kje je temu vzrok? Njihova borba ni narodna borba, njihov pokret ni izšel iz ljudstva. Vse, kar je izšlo iz naroda zdravega, si narod prisvoji in v njem ostane. Tako je tudi s te mi pesnimi. Če se ne bi v njih zrcalila duša ljudstva, bi jih pozabilo in zavrlo, kot je zavrlo izdajalce."

Trubar

BELA KRAJINA

Kupil je emonski vinograd. Zadnje dni je nastalo po Beli krajini precej razburjenja. Nekaj ljudi je začelo godrnjati, klepetati, zavijati, zabavljati. Nalotel sem na takega godrnjača in zaznal, zakaj je od nekaterih zapihal tako neugoden veter proti našemu gibanju. Prav ta nerogac je bil pred kratkim še ves naš. Sedaj pa je kritiziral vse, kar je bilo v zvezi z OF. Nazadnje je prišel na dan tudi s tistim, kar ga je tiščalo: sedanja oblast mu je odvzela vinograd, ne tistega, ki ga je imel že popreje kot gospodar na svojem posestvu, pač pa onega, ki ga je kupil od okupatorja, ko so se pred dvema letoma preselili kočevarji. Rekel je, da ga je plačal pošteno, po vseh sodnih predpisih. In sedaj ga je za ta plačani in prepisani vinograd oropala oblast OF! Takoj sem vedel kje tiči zajec!

Res je, oblast je odvzela vinograde nekaterim, ki so jih od okupatorja kupili. Odvzela jih je v prvi vrsti tistim, ki so imeli že zadosti svoje zemlje, in jih dala tistim, ki niso imeli ničesar. Dala pa jih je tudi tistim, ki so sicer obdelovali tujo zemljo, pa svoje niso imali.

OF je takoj, ko so kočevarji zapustili našo slovensko zemljo javno razglasila, da smatra kočevsko zemljo za narodno last, ki je nihče ne sme kupiti od okupatorja. Morda bo kdo rekel, da za ta odlok OF ni vedel. Li res! V prvi dobi je bila ustvarjena neka zadruga za oddajo kočevskih zemljišč. Zastopnik te zadruga je vsakomur jasno povedal: ne plačujte ničesar, zemljo vzemite in jo izkoristite, toda ne plačajte niti pare! Nekateri lakomneži so se kljub temu polastili emonske zemlje in plačali zanjo včasih prav čedne vsote. In danes se izgovarjajo; plačali smo v redu, prepisali smo v redu. Toda zemlja je narodna last in do bili jo bodo najpotrebnejši.

Štrbenk Karel.

Gradac. Pred nekaj dnevi sem prišel v neko vas. Vec kot polovico vasi so požgali Italijani, kar pa hiš še stoji, so jih poškodovale italijanske mine in topovske granate. Celotno cerkev je poškodovana. Da pa je ta vas bila in še ostala zavedna, pa vidim takoj. Poiščem vaškega zaupnika, mlado tovarišico, ki še nima volilne pravice, in ji povem, da bi imel rad sestanek. V desetih minutah so bili zbrani prebivalci dveh vasi, ki sta bili združeni v eno volilno področje. V eni izmed celih hiš sem jim razlagal pomen volitev v Narodno osvobodilne odbore, ki so v regnici to, o čemer so stoletja sanjali naši predniki in za kar smo v naši osvobodilni borbi toliko žrtvovali: oblast v rokah ljudstva. V moji bližini je sedela ženska petdesetih let in godrnjala, da ni pravice, ko je njen napol gluhi sin moral v brigado. Vsi navzoči smo ji pojasnjevali, kako potrebno je, da vsi pomagamo v borbi. Tam v kotu ob peči je sedela siromna starejša žena s črno ruto na glavi. Počasi se je dvignila in spregovorila: "Ti, tovarišica, nimaš prav, ko hočeš ime-

ti sina samo za sebe. Meni so Italijani vse požgali. Dva sinova sta mi že padla v tej borbi in tudi tretji je v brigadi. Boli me izguba vseh sinov, toda tudi izgubo tretjega bi prebolela, ker vem, da padejo za domovino. Za tako velike reči, za katere se narod danes bori, ni nobena žrtev prevelika." Vsi smo ostrmeli nad zavednostjo kmečke ženice, ona pa se je obrnila vstran, da bi prikrila solzo, ki se ji je prikradla v oko in zdrknila po uvelim licu...

R.P.

NOTRANJSKO OKROŽJE

Slovenski gestapo v Logatcu in okolici. Po kapitulaciji italijanške vojske so se vodilni belogardisti iz postojank Begunje in Sv. Vid zatekli pod nemško varstvo v Logatec, Rakek in Borovnico, odkoder se zdaj skupno z domačimi domobranci terorizirajo civilno prebivalstvo. Ti slovenski gestapovci so strah in trepet vse logaške okolice. Njihovi nemški gospodarji jih pošteno izkoriščajo za straženje železnice, ki pa kljub temu večkrat zleti v zrak. Po Logatcu in okolici hodijo ponoči - preoblečeni v partizanske obleke - po hišah in izživajo prebivalce, da jih potem lahko zapirajo. Toda tudi te finte našim švabobrancem ne uspevajo. Ljudje se po veliki večini zavedajo, da so Slovenci in da je njihovo mesto v vrstah Osvobodilne fronte. Še celo lastnim gospodarjem se švabobranci studijo. Tako so nedavno Nemci zaprli 12 švabobrancev, ker so bili preveč samovoljni, jih izpustili šele čez dva dni. Slovenski švabobranci so se s hitlerjanci vpregli v en voz, ki se pogreza v blato. Skupno z njimi se bodo znašli pred sodiščem, kjer se bodo zagovarjali za vse zločine, ki jih danes počenjajo.

Jože Koščak.

"SLOVENSKI" ŽUPANI NA PRIMORSKEM

Nihče se ni italijanskega zloma razveselil tako, kakor Slovenci na Primorskem. Četrtsotletno italijansko odrekanje narodnih pravic je bilo s tem končano. V velikem veselju jih je motila le zavest, da svoboda še ni dokončna, da bo še treba žrtev. Res ni se splahnelo narodno navdušenje, ko so že vdrle tri nemške divizije v deželo, po njej požigale, ropale in morale, nato pa odšle dalje v Italijo. Ob glavnih prometnih žilah pa so v nekaterih krajih pustili nekaj malih postojank, kjer več vojaštva niso imeli. Ko se jim je po prvem vihnem nastopu ponersrečil poskus premirje s partizani, so začeli iskati mirnega sožitja s prebivalstvom. Temu ves čas s pristno nemško vztrajnostjo kažejo na vi dez prijazen obraz, mu vsiljujejo "slovenske" župane in ponujajo svojo aprovizacijo. To pa jih ne ovira, da bi pod pretvezo boja proti komunizmu istočasno ne vpadali v naše mirne vasi, požigali domove, ropali in uničevali blago, odvajali in morili ljudi ter skrunili cerkve.

Sovražnik, ki je ob prvi zarji svobode preplaval deželo z ognjem, in krvjo, hoče v tistih krajih, ki jih ima zasedene, z zvijačo prevzeti poleg vojaške tudi politično oblast. Most do teh oblasti naj bi bili "slovenski" župani z vablјivim dodatkom aprovizacije. Da so Primorci vgriznili v to jabolko, bi bili postali sami sebi žandarji. Toda ostali so zvesti Osvobodilni fronti in zavzeli nasproti okupatorju edino pravilno, odklonilno stališče. Težave zaradi prehrane so skušali in skušajo sami rešiti z zamenjavo blaga med posameznimi okrožji. Pobuda za to je izšla iz njih samih in že rodila lepe uspehe. Potrebščinam, ki niso najnujnejše za življenje, se požrtvovalno odrekajo. "Bric se ne proda za pipo tobaka" so nam pisali iz Brd, ko jim je okupator ponujal cigaret zahekaj glav živine, a so ponudbo odklonili. Narod ve, da bi s takim sodelovanjem in popuscanjem hromil osvobodilni boj in oviral prihod svobode.

Pristaviti so pa hoteli svoj lonček nekateri, ki se redno pojavijo

vsakokrat, kadar se jim ponuja oblast od zgoraj. Niso pripravljene kaj žrtvovati, v varnem zatišju pa jim ne uteče niti najmanjša prilika za osebno uveljavljanje. Nekateri iz med njih so med osvobodilnimi boji stali previdno ob strani, ob polomu Italije pa so se spretno vtihotapili v naše organizacije. Takih sredinskih, oportunističnih koristolovcev in stremuhov so se spočetka z uspehom poslužili Nemci. Naše oblasti in organizacije so morale ponekoli napeti vse sile, ustvariti so morale celo svarilen primer, da so zajezile to nevarnost in sramoto. Nekateri so "spregledali" le iz strahu, a prepričali se niso. Smešna so njihova opravičevalna pisma, ki so jih potem pisali pokrajiškemu vodstvu Osvobodilne Fronte. Sklicevali so se na svojo čisto preteklost, na svojo narodno zavednost, na svoje navdušenje za OF. Ko so sprejeli županska mesta, da jim je bila na srcu le "korist trpečega ljudstva", ki so mu hoteli pomagati z aprovizacijo, podporami, osebnimi izkaznicami in podobnim. Vsi brez izjeme so podčrtavali, da jih je izbralo prebivalstvo, ki je enodusno na strani OF. Nemci da so jih na njihovem nestu samo potrdili... Res se Nemci niso menili, koga ljudstvo izbere za župana. To bi se bilo zgodilo šele v nadaljnjem logičnem razvoju. Ponekot se je vabilo celo glasilo: "Ako vam partizani ne pustijo župana, imenujte zaupnika, ki bo prihajal po aprovizacijo". Krihajal po aprovizacijo -- a ne za denar, temveč v zameno za živino, ki jo Nemci potrebujejo za prehrano posadk. Vsaj to, če se jim že po "slovenskih" županih ne posreči prevzeti politične oblasti! Za tem grmom tiči zajec njihove popustljivosti. Značilen je primer goriškega župana, ki je bil poslan k partizanom svojega zaupnika, da se z njimi pogaja. Ponujal je dve tretjini mest v goriškem občinskem svetu. Partizani sami naj imenujejo nože, ki jim zaupajo, poleg tega naj pošljejo v Gorico 300 starih borcev kot mestno stražo. Velika preproščena ali zvižajača? Poskus prepirja s partizani se Nemcem ni posrečil, uničiti jih ni bilo mogoče potrkali so še na tretja vrata, da spodrežejo korenine našemu osvobodilnemu gibanju in se jim odpre dežela. Brez uspeha! Goriški župan je pozneje odstopil. Zahrbtina nanera s "slovenskimi" župani in z aprovizacijo se je zaradi enodusnega odpora primorskega prebivalstva izjalovila tudi v večini onih krajev, ki jih nadzorujejo nemške vojaške oblasti.

Kako je v onih krajih, ki imajo "slovenske" župane in nemško aprovizacijo? Tam bi se morala cediti nekako in med. Pa ni tako. Stalna nemška posadka gospodarsko izčrpa prebivalstvo. "Slovenski" župani so le slepe orodje v rokah nemških vojaških oblasti. Aprovizacija je bila redna le prve tedne, nato je začela šepati. Slednjič so ljudje prejeli le le krpe papirja, blaga pa ni bilo od nikoder. V zameno za to pa jim Nemci s pomočjo domobrancev prirejajo shode, na katere s silo zganjajo ljudi, da jim govore o potrebi boja proti partizanom. Po shodih pograbi jo navzoče noške, jih ob neni grožnji nastavljenih strojnič nalože na tovarne avtomobile in odpeljejo v Gorico. Nekaterim se je posrečilo po begniti v gore in gozdove med naše borce. Ostali pa bodo umirali za nemške koristi. To je visoka cena za slovenske župane in nemško aprovizacijo.

Z nastopajočo pomladjo se bliža kriza v prehrani naše dežele. Nemci bodo bržkone bolj vsiljivo kot kdaj prej nastavljali vabo aprovizacije. Primorsko ljudstvo je opozorjeno, kakšna je cena za to prijaznost. Pomagalo si bo raje med seboj, si prihranilo človeške žrtve in si ohranilo čiste roke. Tujec naj se do dobri zave, kako nezaželen je med narodom, ki hoče biti sam gospodar svoje zemlje in svoje prihodnosti.

France Bevk

Naše brigade bijejo sovražnika

Slovenske brigade nepromakljivo branijo naše osvobojeno ozemlje, okupator pa si skuša zagotoviti vsaj deloma porabne prometne zveze med Nemčijo ter Balkanom in Italijo. Razen posameznih izpadov iz večjih krajev, kot so Kočevje, Novo mesto in deloma Velike Lašče, sovražnik ni nikoli pokrenil proti naši partizanski vojski. Vendar ne smemo podcenjevati teh nemških izpadov, pri katerih zelo številno sodelujejo švabobobranci, kajti okupator se dobro zaveša, da je partizanska vojska danes močna, dobro oborožena in polna vojaškega poleta; zato pošilja proti njej oklopne avtomobile, tanke, radi snega belo oblečene napadalce, oborožene s številnimi brzostrelnim orožjem.

OBKOLJENO NOVO MESTO

Nemci in švabobobranci so nekajkrat poskušali predreti iz obkoljenega Novega mesta v različnih smereh v sosednje vasi, toda so odnesli krivavo glave. Ko so n. pr. 11. marca v treh kolonah hoteli razbiti našo blokado Trške gore, sta eno kolono napadla dva bataljona IV. brigade in jo pognala v tak divji beg, da so Nemci odmetavali opremo in svoje ranjence vlekli po tleh. Naše edinice IV. brigade so napadle tudi okupatorske postojanke pri Novem mestu. Edinice V. brigade so poleg drugih krajev napadle tudi Smihel (10. marca), kjer so Nemci iz bunkerjev pobegnili v utrjeni sanostan in cerkev.

OD GROSUPLJA DO KOČEVJA

Medtem ko je namen izpadov iz Novega mesta ropanje, naj bi boji ob cesti Grosuplje-Kočevje omogočili gradnjo železnice iz Ljubljane v Kočevje. Toda prog, ki bi morala biti zgrajena že za to zimo - Nemci so rupnikovec obljubljali, da se bodo grelí s premogom iz kočevskega rudnika - ta prog, ne bo še stekla. Vsi dosedanji izpadi iz Lašč ali iz Kočevja, če so tudi šteli do tisoč mož in več ter so jih podpirali tanki in oklopni avtomobili, niso uspeli. Na tem odseku se bojujeta IX. in X. brigada.

PRIMORSKA, ISTRA, GORENJSKA

Na Primorskem so dne 29. februarja Nemci z belogardisti vdrli do Cerkna, a so se morali takoj umakniti. Dne 13. marca so naše edinice z minami iz težkih minometov obstreljevale Idrijo, prav ko je izdajalec Rupnik v njej imel miting. Seveda se miting ni vršil. Uspešni so bili boji na Krasu. Napade na prometne žile so vršili naši partizani tudi v Istri in na Gorenjskem.

ŠTAJERSKA

Najpomembnejši pa so bili boji naše XIV. divizije na Štajerskem od 5. do 25. februarja. Medtem ko je Štajerska, Šlandrova brigada napadala posamezne nemške postojanke po Savinjski dolini in ob cesti iz te doline na Kranjsko, je XIV. divizija ponesla plamenico vojaške ustaje, na Štajerskem od Sotle do Pohorja. Težke boje je imela divizija okrog Pilštajna in Planine, v Raštanju in v Šcnoven, kjer je uničila vse ruč

niške naprave, na cesti Rinske Toplice - Jurklošter, pri Sv. Petru, dalje pri Drenljah, na cesti Frankolovo - Konjice, na Paškem Kozjaku, pri Vitanju, Šoštanju, Crni. Vsi dnevi so bili izpolnjeni s silovitimi borbami. Partizani XIV. divizije so se junsko borili v najtežjih okoliščinah, kjer je prav ta čas padel sneg. Nemci so dobro čutili, kako politično in vojaško pomemben je prihod partizanskih brigad na slovensko Štajersko, ki je del velikega rajha. Zato so zbrali okoli 20.000 vojske in besno napadali tudi s topništvom in tanki naše borce. Bila je to ena največjih in najbolje pripravljenih nemških ofenziv. Partizanstvo je ob junaskih borbah XIV. divizije na Štajerskem poraslo. Iz krajev, kjer se je divizija borila, se javljajo velike skupine prostovoljcev za Štajerske edinice NOV in POS.

KOROŠKA

Koroške edinice slovenske vojske so uničile 25. februarja eno postajo na progi Področica - Celovec. Dne 29. februarja pa je miniral vož zapadno-koroškega odreda miniral 100 m iste proge. Iztirjen je bil vlak: 23 voz, polnih vojaštva, je zgrnelo v propad. Vsled kratkega stika so vsi vozovi zgoreli. Tako je končalo okrog 1000 nemških vojakov in oficirjev, ki so se peljali s tem vlakom.

Ta kratek pregled dogodkov s slovenskih front kaže, da je slovenski partizan na vseh straneh Slovenije v bojih s tujcem, od Sotle do Soče, od Istre do Celovca. Iz njegovega junaštva in krvi že vstaja svobodna, zedinjena Slovenija.

NAROD POTRJUJE SKLEPE PRVEGA SLOVENSKEGA PARLAMENTA

V nesrečo, ki je potekel od prvega zasedanja SNOS, so slovenske množice na številnih sestankih in javnih mitingih spoznavale ter odobravalе sklepe in odloke, ki jih je napravilo vrhovno slovensko zakonodajno in izvršno telo na svojem prvem, zgodovinsko pomembnem zasedanju. Na Predsedstvo SNOS prihajajo od vseh strani poročila ter resolucije, ki naglašajo to narodno odobravanje in izražajo veselje in navdušenje nad razvojem slovenske državnosti v okviru demokratične, federativne Jugoslavije. Poročila prihajajo z Blok in iz Cerkljice, iz Loške doline in Bele krajine (najštevilnejša!) iz Velikih Lašč in Novega mesta, iz Suhe krajine in z Barja, izpod Snežnika in iz Grosuplje itd. itd. Resolucije s teh sestankov in mitingov povdarjajo veselje nad zasedanjem prvega našega parlamenta, ki ga doslej Slovenci še nismo imeli, kajti "odslej se bodo naše domače razmere obravnavale pri nas doma". Dalje odobrava vse sklepe SNOS, posebno odlok o volitvah, kajti "poslanci, ki si jih bomo sedaj izbrali, bodo zastopali in delali za narodne koristi." Vsi dopisi so polni vere v zmago in srečno slovensko prihodnost. Resolucija z Golega in Skrilja v barjanskem rajonu pravi: "Pobijali so nas, pozigali so nan, strli nan niso slovenske zavednosti. Tudi današnji teror švabobranskih psov po vsem Barju nas ni premaknil niti za pod. Mi korakamo naprej po poti, ki se nan je pokazali že naši predniki, golanski puntarji."

VSI NA DELO ZA OČIŠČEVANJE NAŠEGA ŽIVLJENJA

Na seji dne 12. marca je sklenil IOOF ustanoviti poseben organ, Nadzorno komisijo, ki naj ima nalogo, da mu pomaga pri odstranjevanju nepak in nerednosti, ki se pojavljajo na terenu. IOOF je že doslej posvečal skrb temu vprašanju, toda obilica dela in vedno nove naloge so mu

preprečevale, da bi se spuščal v podrobnosti ter se posvetil natančnemu nadzorovanju vseh organov OF in njih razmerja do ljudstva.

Viharni čas je vzburkal vodovje našega naroda in ga zvil v nogočen veletok osvobodilne borbe. Ta veletok nosi s seboj tudi sneti in blato. Tako si moramo razlagati, da najdemo na delu v osvobodilnem gibanju poleg množice poštenih in idealnih ljudi tudi posameznice, ki so prišli v gibanje iz sebičnih nagonov. Taki s svojimi delom spravljajo v nevarnost ugled Osvobodilne Fronte in škodujejo sveti osvobodilni stvari. Tega ali onega je onemnila oblast, ki mu je bila poverjena, in nanesto da bi izvrševal ljudsko voljo, vsiljuje ljudstvu svojo. Dosti napak je nastalo tudi zaradi nezkušenosti, zalotivosti in nerodnosti. Posledice vsega tega je zadržanost in malodušnost, ki se polčasovčasih tega ali onega, ki misli, da se temu ne da odpeneči. Toda osvobodilno gibanje, kakršno je naše, nosi v sebi silo, ki ga vedno bolj očiščuje. Borimo se proti nasilju in krivici, proti hudobiji in malodušnosti in v tem boju se tudi sami očiščujemo. Ljudstvo, ki je nosilec velike osvobodilne borbe, izloča samo od sebe iz svojih vrst slabe in kvarne pojave.

Napak bi mislil tisti, ki bi pričakoval, da ima le vodstvo osvobodilnega gibanja dolžnost skrbeti za očiščenje ter odpravljanje nerednosti in nerodnosti. Naše gibanje je narodno, ljudsko gibanje. Zato ima tudi samo dolžnost skrbeti, da rogenj osvobodilne borbe sproti uničujoče škodljive pojave. Ljudska demokracija zahteva vsestranskega sodelovanja posameznika in vsega naroda pri ustvarjanju pogojev za srečno prihodnost.

Vodstvo Osvobodilne Fronte je v skrbi za zdrav razvoj osvobodilnega gibanja ustanovilo Nadzorno komisijo, ter ji naložilo posebno dolžnost, da skrbi za odpravljanje nerodnosti in napak na vseh področjih osvobodilnega gibanja. Komisija bo vzela delo resno in skrbno v roke. Neusmiljeno bo preganjala vsako nepoštenost in pokvarjenost, pomagala bo pri odpravljanju napak, nastalih iz nevednosti, ter svetovala in poučevala tam, kjer bo našla iskreno prizadevanje. Neizprosna pravičnost bo vodilno geslo njenega dela. Svoje skrb bo razširjala na vsa področja osvobodilnega gibanja, na politične organizacije OF, na organe narodne oblasti, na ustanove OF, na razmerja med vojaškimi oblastmi in civilnim prebivalstvom itd.

Nadzorna komisija je že začela z delom. Pozivamo vse organe OF, naj ji bodo pri njenem prizadevanju vsestranske v pomoč, prav tako naj tudi vse slovensko ljudstvo samo od sebe sodeluje pri odpravljanju nerodnosti in napak v osvobodilnem gibanju. Vsakdo, ki opazi kakšno nerodnost bodisi v prganizaciji OF ali pri njenih funkcijah ali na tere, na, ki škoduje sveti osvobodilni stvari, in ne ve druge poti za njeno odpravo, naj javi zadevo na naslov: Nadzorna komisija pri Izvršnem Odboru OF. Vse take zadeve bo komisija skrbno preiskala in ukrenila, vse potrebno za njihovo pravilno ureditev. Prav tako odločno pa bo zavrnila vsakega, ki bi jo skušal izrabiti za zadoščevanje osebne masovevalnosti, ali jo skušal zavajati z neresničnimi podatki.

Vsi složno na delo za očiščenje slovenskega osvobodilnega gibanja, za odpravo nerednosti in napak, za zmago popolne ljudske demokracije!

Tone Fajfar

TAJNE EN SVOBODNE VOLITVE

SO S A D N A S E

N A R O D N O O S V O B O D I L N E B O R B E

Amerikanska revolucija in partizanstvo

Pred štirimi meseci sem se spustil s padalom v Slovenijo in od tedaj je moje življenje pravljica. pričakoval sem tako malo in našel toliko! Namesto oboroženih oddelkov sem odkril vojsko, ki je podobna naši. V osvobojenih vaseh teče življenje mirno in redno. Ljudje so srečni in veseli, ker so močni in enotni v borbi. Nikdar ne bom pozabil srečnega maljučja, ki me je zaneslo med vas. Ne razumem duha vašega naroda zato samo, ker znam hrvatski, temveč tudi zato, ker je vaše partizanstvo tako zelo podobno naši ameriški borbi za svobodo.

Takrat nas je bilo trinajst kolonij in še te niso bile združene. Bile so si zelo različni med seboj. Država Maine je bila protestantska, Maryland katoliška, v Georgiji so imeli sužnje, v Pensilvaniji so živele majhni trgovci in obrtniki, toda vsi skupaj smo hoteli svobodo.

Tedaj smo organizirali vojsko na isti način kot vi. Kmetje so odvrgli vile, delavci orodje, duhovniki brevirje. Tudi žene so se pridružile. Sovražni generali so nas imenovali sodrigo. Oni so zasedli naša najlepša mesta, mi pa smo morali odriniti visoko v gore, močvirja in vasice.

Osam let smo se borili proti najmočnejši sili na svetu. Kako smo mogli zmagati? Vedeli smo, da nimamo na razpolago niti surovin niti tovarov. Naš odbor in glavni štab sta se odločila za gverilsko vojno. Ta vrsta vojne je kot odprta rana, ki za okupatorja spreminja vsak dan v dan strahu in težav. Vedeli smo, da naši ljudje ljubijo svobodo tako, da se bodo borili do konca.

Vojna se je vlekla. Ljudje so trpeli. Sovražnik nas je oropal vsega, vojakov se je polasčalo narodušje, zapuščali so vojsko: 1779. je naša vojska štela le še 3000 mož. O božicu tega leta je general Washington pregledal čete. Malokateri vojak je imel čevlje ali pošteno obleko, hrane je bilo skrajno malo. Upraševal se je, koliko časa bodo zdržali. Iste noči je po snegu udaril čez reko Delavare in zmagovito napadel sovražnika v bitki, ki je silno dvignila duha naše vojske. To je bila bitka pri Trentonu. Ljudje po mestih so čuli o tej zmagi in znova jim je zrastle pogum. Javili so se novi borci, prišla je za vojsko nova hrana in obleka.

Svet je poslušal vestijo naši borbi za demokracijo, kot sedaj poslušamo vestijo o vas. Pomoč je prišla iz Francije: La Fayette je prišel z vojsko, Rochambeau z mornarico. Poljska je poslala Pulaskoga in Kosciuszkega. Iz Nemčije je prišel baron von Steuben. Vsi, ki so razumeli našo borbo proti nasilju, so nam pomagali. Leta 1783. se je moral sovražnik udati in prositi za mir. Naši pogoji so bili neodvisnost in dobili smo jo.

Prav zaradi vsega tega se počutim pri vas kot doma. Vi ste kot naši ljudje. V vaši vojski in vaši borbi gledam naše lastne borbe. Globoko vas razumem. Vi ustvarjate moderno demokracijo, demokracijo, ki se uči na napakah, storjenih v preteklosti.

Kot ameriški oficir sem predstavnik ponosnega naroda, ki danes priznava partizansko borbo in maršala Tita kot edinega zavezniškega vojnika v Jugoslaviji. Amerika vam pomaga, kot je nekdanj Francija pomagala nam. Skupno bomo premagali skupnega sovražnika in ustvarili novo demokracijo v Hitlerjevi "evropski trdnjavi".

Tako, zdaj razumete, zdaj odgovorjam na vprašanje, kako se imam pri vas, z eno samo besedo: "Prekrasno".

Poročnik
George Vuchinich,

amer. zastopnik pri Gl. štabu NOV in POS

Švabobranci ubijajo angleške pilote

Konec februarja se je iz poškodovanega ameriškega letala spustila posadka na naše osvobojeno ozemlje. Takoj so se razšle partizanske patrle, da jo poiščejo. Ko je prvi padalec opazil vojaka z rdečo zvezdo, se je veselo nasmejalo, se približal in partizanu krepko stisnil roko.

Istega dne so se zapletla ameriška in nemška letala v bitko med Vrhniko in Logatcem. V borbi sta bili zadeti 2 ameriški letali, iz katerih so skočili letalci. Eden teh letalcev je padel pred Štampetovim mostom, kjer stoji švabska in švabobranska straža. Švabobranci so tvoj obkolili letalca ter namerili nanj mitraljeze in puške. Švabski bandit pa jih je ustavil.

Maj sreče je imel letalec, ki je padel v Gorenji vasi pri Logatcu. Švabobranci so letalca pobili, mu razbili čeljusti, da so mu pobrali zlate zobe, odsekali prste zaradi prstanov, mu vzeli uro in vse, kar je še imel.

Prav v času, ko so pobili ameriškega pilota pri Logatcu in ga oropali, so prišli švabobranci v neko vas novomeškega okrožja in vzklikali: "Živeli naši zavezniki Anglije in Amerika!" Tjer morejo, širijo vesti, da so Angleži njih zavezniki.

Angleži in Amerikanci dobro vedo, kdo je njih zaveznik v Jugoslaviji. Zato je Tito zavezniški poveljnik, zato je ministerski predčnik Ve like Britanije Churchill izjavil: "Danes lahko zagotovim spodnjo zbornico, da bom storil vse, kar je v moji moči, da bomo z vsemi silami pomagali maršalu Titu in njegovim junaškim odredom." Zato je ameriški pilot vpraševal po Titu ter pljunil švabobraneu v obraz.

Zavezništvo raste iz skupne borbe proti skupnemu sovražniku. Mi, partizani Jugoslavije prelivamo kri za isto stvar kot vojaki Amerike in Anglije, za svobodo. Med nami raste trajna, globoka vez. Ameriški pilot, ki se spusti na naše zemlje, je naš brat. Zato mu partizan roši življenje, ga odene s svojo raztrgano suktnjo, deli z njim skromni kosček kruha, ga varno spremlja nazaj v Italijo.

In švabobraneu? Pobije ga, da ga oropa. Še slabši je kot nemška fašistična zver. S tem daje največji dokaz, da med švabobranci ter Anglijo in Ameriko ni in ne more biti zavezništva.

Skupnost v borbi, skupnost v trpljenju, to je podlaga zavezništva. Zato prihajajo angleški in ameriški piloti ter pobegli vojni ujetniki na naše osvobojeno ozemlje kot v svojo drugo domovino.

BOMBARDIRANJE NAŠIH VASI JE

DELO ŠVABOBRANSKIH IZDAJALCEV

Dan za dnem prihajajo nad naše osvobojeno ozemlje nemška letala. Ubijajo civilno prebivalstvo, rušijo hiše.

9 mrtvih v Zalni, 17 v Spodnji Slivnici, 7 v Žvirčah, 2 v Zagradcu, razvaline v Plešivici, Zavrtači, Novi vasi, Ribnici, Sodražici, Babnem polju.

Kdo vli okupatorja nad te vasi? Kdo je kriv smrti naših ljudi in

naših porušenih vasi?

Pri področnem vojaškem sodišču Novo mesto se je vršil proces, ki ja sno priča, kdo je kriv.

Obtoženke, doma iz Žužemberka in okolice, so v mesecu januarju in februarju 1944. hodile brez dovoljenja politične ali vojaške oblasti z osvobojenega ozemlja na ozemlje, ki je zasedeno po okupatorju. Obtožene so dajale podatke o gibanju vojaških patrol ter o bivanju in številu partizanov. Obtoženki Cirila Škrbe in Ervida Danica sta 20. februarja 1944. v Novo mesto izdali donobrancu Henigmanu Viktorju važne okolnosti o vojaških objektih in ustanovah NOV in POS. Dejala sta, da sta vršili spionážo v korist okupatorja. Podatki, ki sta jih sporočili Henigmanu, so bili izredno važne vojaške narave in sta obsojenki s svojimi dejanjami povzročili in poznejše bombardiranje žužemberke. Škrbe Cirila kot najtežja storilka je bila obsojena na smrt. Smrt izdajalca je obramba naroda. Podgane, ki po skrivnih potih lažijo v okupatorjeva gnezda in pošiljajo njegova letala nad naše domove, mora narod iztrebiti, da zaščiti samega sebe, da zavaruje svoje življenje in svoje domove. Okupator ne izbira med partizansko in belo hišo in tisti kratkovidneš, ki kliče nesrečo nad partizansko streho, je obeprikljical nad vso vas. To dokazuje bombardiranje dolcijskih in notranjskih vasi. Vas mora sama poiskati tiste, ki ji nosijo nesrečo, in samotudi o bračunati z njini.

Naši novi odloki

VZPOSTAVITEV ODSEKOV PRI PREDSEDSTVU SNOS

Deklaracijo prvega zasedanja SNOS, da bo vzpostavljena v okviru federativne Jugoslavije z NKOJ na čelu slovenska nacionalna vlada, čia bo do dani zadostni pogoji, so sprejele slovenske narodne množice z izredno toplimi čustvi. Dokaz temu je vrsta resolucij, ki jih pošiljajo na Predsedstvo SNOS Slovenci in Slovenke s svojih shodov, mitingov in političnih sestankov. Ni je skoraj resolucije, ki ne bi pozdravila Deklaracije o vzpostavitvi Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Slovenije, kakor je tudi ni resolucije, ki ne bi naglašala, da so slovenske nacionalne pravice zajanjene zgolj v nočni, bratski, demokratični in federativni Jugoslaviji. Zasnova demokratične in federativne Jugoslavije, grajena pod vojaškimi in političnimi vodstvom maršala Tita, je prešla slovenskim narodnim množicam v neso in kri.

Za deklaracije in sklepe, ki so jih razni forumi sprejemale, je bilo ponavadi značilno, da so ostali zgolj na papirju. Danes je drugače. Predsedstvo SNOS je pričelo takoj izvajati naloge, ki mu jih daje Deklaracija o vzpostavitvi Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Slovenije. Začelo je pripravljati vse potrebne pogoje - organizacijske in upravne - za dejansko vzpostavitev Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Slovenije, čia jo bodo dovolile notranje in zunanje okoliščine. Odlok o osnovanju odsekov pri predsedstvu SNOS je nazoren izraz tega dejstva. Odseki so v glavnem že osnovani in so pričeli delovati. Predsedstvo SNOS posveča njihovi organizaciji, njihovu razvoju in poslovanju kar največjo skrb. Ustrezno Deklaraciji so odseki že sedaj organizirani tako, da jih bodo goče pretvorili v bodoča poverjenstva, ko bo nastopil čas za vzpostavitev slovenske nacionalne vlade v okviru federativne Jugoslavije z NKOJ na čelu.

Odseki in njihovi načelniki odgovarjajo za svoje delo. Predsedstvo

SNOS, Predsedstvo SNOS pa odgovarja za organizacijo in poslovanje odsekov Slovenske Narodno Osvobodilnemu Svetu.

Hkratu povezuje Predsedstvo SNOS v skladu z Deklaracijo in enotno graditvijo enotne federativne Jugoslavije svoje odseke ze danes z ustreznimi poverjeništvji NKOPJ, kolikor to zahtevajo potrebe enotnega državnega vodstva.

Boris Kidrič

Komisija za ugotovitev zločinov

OKUPATORJEV IN NJIHOVIH POMAGAČEV

Slovenski Narodno Osvobodilni Svet je na svojem prvem zasedanju izdal odlok o ustanovitvi Komisije za ugotovitev zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev. Ta komisija posluje pri Predsedstvu SNOS. Z njeno ustanovitvijo je naš prvi slovenski parlament poudaril zavest odgovornosti, ki jo čuti do vsega slovenskega ljudstva, da mu namreč kot njegov najvišji predstavnik z vso resnostjo zagotovi popravilo krivic in povračilo škode, ki jo je povzročil okupator našemu narodu in naši zemlji v skoro triletnem fašističnem divjanju.

Kakšne so naloge te komisije? V mesecu oktobru 1943 je moskovska konferenca izdala deklaracijo o odgovornosti fašističnih okupatorjev za storjena zverstva v podjarmljenih državah. Ustvarila je načelo mednarodne kazenske odgovornosti za zločine, ki so jih povzročili hitlerjevci in fašisti v okupiranih zemljah, in določila, da bodo take zločine sodila sodišča tistih narodov, nad katerimi so jih izvršili. Nacionalni Komitet Narodne Osvoboditve Jugoslavije je postavil Državno Komisijo za ugotovitev zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev z nalogo, da preišče vse zločine in vsa grozodejstva, ki so jih izvršili nemški, italijanski, madžarski in ostali okupatorji na ozemlju Jugoslavije. Komisija, ki jo je postavil naš SNOS, ima nalogo, da ugotovi vsa zverstva in vse zločine okupatorjev, izvršene na našem slovenskem ozemlju in nad našim ljudstvom, da ugotovi imena vseh tistih zločincev in domačih pomagačev belogardistov, mihajlovičevcev in Rupnikovih švabobrancev in da nadalje ugotovi vso škodo, ki so jo tuji in domači zločinci storili nad življenjem in imovino Slovencev. Naloga te komisije bo, da v zvezi z našo državno jugoslovansko komisijo in v sodelovanju z mednarodno komisijo da našemu slovenskemu ljudstvu zadoščenje za vse trpljenje v času naše okupacije. Načelo, ki vodi te komisije, je, da bo za vsak zločin poiskala slehernega zločinca, pa naj se skriva na konec sveta, ga izročila sodišču tistega naroda, nad katerim je zločin izvršen, in poskrbela nadalje za to, da se povrne škoda, katero so povzročili našemu ljudstvu.

Predsedstvo SNOS je imenovalo v to komisijo predsednika dr. Maks Šnuderla, pravnika in slovenskega pisatelja, begunca iz Štajerske, človeka, ki se je takoj po okupaciji naše domovine pričel baviti s tem vprašanjem. Ostali člani komisije so iz vrst sodnikov in političnih delavcev, ki so se v osvobodilnem gibanju že do sedaj v znatni meri bavili prav s tem vprašanjem in z zbiranjem podatkov o okupatorskih režimih. Pri tem delu sodeluje Znanstveni inštitut in Predsedstvo SNOS in razumljivo je, da podpirajo, oziroma bodo morali podpreti delo te komisije vsi naši politični in narodno osvobodilni odbori, naš Glavni štab po svojih odgovarjajočih odsekih ter vse naše ustanove. Delo te komisije bo ogromno. Vendar, ker je njen pomen tako v našem slovenskem kakor v državnem jugoslovanskem in mednarodnem merilu izredno važen, zato bodo morali delo te komisije podpreti vsi zavedni Slovenci. Uspeh njenega dela bo brez dvoma v znatni meri odstiral težke posledice vojne na našem slovenskem ozemlju. Zato naj že ob tej priliki naslovim poziv na vse

da tej komisiji pomagajo tako z izvrševanjem navodil, ki jih bo dajala, kakor tudi s samoiniciativnostjo, ki naj bo v tem, da poročajo tej komisiji vse, kar spada v njeno področje. Čim bolj in v čim širšem obsegu se bomo zavzeli za to delo, tem bolj in hitreje bodo naše rane, ki nam jih zadaja ta vojna, ozdravljene.

Dr. Marijan Breclj.

O ODLOKU O POSTAVITVI GLAVNEGA JAVNEGA TOŽILCA

Predsedstvo SNOS je v zastopstvu SNOS, ki ima po sklepu Zbora odposlancev pravico postavljati vse potrebne organe ljudske oblasti slovenskega naroda, s posebnim odlokom postavilo javno tožilstvo za območje Slovenije. Odlok določa, da ta postavitev velja, dokler ne bo enotno urejeno javno tožilstvo za vso novo federativno Jugoslavijo.

Ceprav beseda tožilec neprijetno spominja na državnega pravdnika v stari Avstriji in na državnega tožilca v stari Jugoslaviji, je vendar njegova vloga po nalogah, ki jih določa Odlok, bistveno različna. Stara Jugoslavija ni bila demokratična, temveč dejansko oblastniška država. Vloga državnega tožilca je bila omejena na sodelovanje v kazenskem sodstvu s popolno podrejenostjo ministru pravde, kakor je ustrezalo centralizmu oblastniškega državnega ustroja. Državno tožilstvo je bilo urejeno tako, da je omogočalo najvišjim izvršnim organom samim kršiti zakonitost in izvajati oblastniško samovoljo. V demokratičnem državnem redu je država za ljudstvo, ne nad njim, oblast iz ljudstva in za ljudstvo, prvo osnovno načelo je pravilnost, ki enako velja za vse in za vsakogar. Izključena mora biti vsaka zloraba oblasti, vsaka samovolja izvršnih organov. Zakoni in druga obvezna pravila, ki jih postavljajo zakonodajni organi, zažive v dejanski državni red z vestnim in pravilnim izvajanjem in izpolnjevanjem izvršnih organov, njihovih poslovalcev in slehernega prebivalca sploh. Tako izvajanje in izpolnjevanje zakonitosti šele daje državnemu organizmu pravo življenje, ki pospešuje družbeno gibanje, obče aktivnost in telmovalno delavnost.

Na teh osnovah določa Odlok Glavnemu javnemu tožilcu novo nalogo obsežnega nadzorstva nad izpolnjevanjem zakonitosti v upravnem in sodnem področju. Ni treba posebne utemeljitve, da je v sedanji prehodni dobi za dosledni demokratični državni red take nadzorstvo izredno važno in potrebno. To nalogo more javno tožilstvo vršiti uspešno le, če ima zadostno samostojnost; zato ustanavlja Odlok neodvisnost državnega tožilstva od drugih organov oblasti in prepušča Glavnemu javnemu tožilcu, da sam postavlja Okrožne javne tožilce odnosno javne tožilce pri sodišču vključno vojaška sodišča. Z obsežnostjo neodvisne nadzorstvene naloge se ustanova javnega tožilstva smotrno vključuje v demokratični državni ustroj kot njegov sestavni del, ne kot strahovalec ljudstva, temveč kot varuh zakonitega demokratičnega reda.

Glavni javni tožilec in njegovi organi imajo na področju dolžnost ob vsakem primeru nepravilnega, zlonamernega ali malomarnega postopanja izvršnih organov v celoti ali posameznih poslovalcev sporočiti svoje ugotovitve v obliki pritožbe nadrejenemu izvršnemu organu. Če je primer splošnega značaja ali pomena, ga bo pristojni javni tožilec preko Glavnega javnega tožilca sporočil s pritožbo Predsedstvu SNOS. Nadzorstvo javnega tožilstva ne omejuje redne pritožbene poti prizadetega prebivalca na ozemlju Slovenije, marveč jo kar najizdatneje omogoči. Poleg redne, neposredne pritožbe ima prizadeti pravico obvestiti o nepravilnosti ali nerednosti poslovanja javnega tožilca, ki bo s svojo posebno pritožbo povzročil, da se nepravilnost ali nerednost takoj odpravi.

Na področju sodstva naloga javnega tožilstva ni omejena samo na vlogo tožitelja v kazenskih zadevah. Pripada mu tudi nadzorstvo nad izvajanjem zakonitosti v vsem poslovanju sodstva, v kolikor zahteva tožila

nost, enotnost in smotrnost demokratičnega državnega dela, zlasti varovanje osnovnih načel sodstva. To nadzorstvo izvaja javni tožilec z neposrednim sodelovanjem v sodstvu.

Ustanova Glavnega javnega tožilca naj po svojem namenu in delu z dejanskim izvajanjem zakonitosti prepričuje slovenskega človeka, da je demokratični državni red edini ljudski red.

Jože Rus.

DENARNI ZAVOD IN DENARNI PROMET

Slovenski narod si gradi svoj dom. S hrvjo in žrtvami utrjuje svoje pravice in pred svetom izpričuje svojo državno tvornost. Temelj novega, svobodnega političnega življenja bo pred vsem zdravo in trdno gospodarstvo. Zato so tudi med prvimi odloki, s katerimi so Slovenci pričeli svoje novo državno življenje, ukrepi gospodarskega in v zvezi s tem finančnega značaja.

Odlok o ustanovitvi Denarnega zavoda Slovenije nam kaže težnjo po ureditvi denarnega prometa, ki predstavlja osnovni problem pri ureditvi našega trga. V prometu so danes na slovenskem ozemlju najrazličnejši novci: lire, marke, pengi, boni, obveznice, in to neenakomerno razdeljeni, po različnih pokrajinah Slovenije. Doba okupacije je prekinila poslovanje bank in hranilnic, onemogočeno je vlaganje denarja in najemanje posojil. Poenostaviti promet z denarjem, pravilno razdeliti denar po vsej Sloveniji ter omogočiti vlaganje prihrankov in najemanje posojil, to bi naloga novega denarnega zavoda. Svoje delo bo moral zavod nujno povezati z odgovarjajočim organom Jugoslavije, po drugi strani pa ga bo lahko tudi naslonil na že obstoječe zavode, hranilnice in posojilnice, ki poslujejo po zasebni inicijativi.

Da lahko izvede svojo nalogo, to se pravi, da poenostavi promet z denarjem, da izvede pravilno razdelitev po vseh pokrajinah Slovenije in da omogoči vse druge funkcije, mora denarni zavod nujno pristopiti k uvedbi narodnega menjalnega sredstva. Zato je tudi razumljiv Odlok o izdaji plačilnega bona. Za tem plačilnim bonom stoji vse narodno bogastvo. Zato je tudi njegova vrednost mnogo večja kot n. pr. vrednost lire, marke ali penga. Bon je plačilno sredstvo nove države, katere zmago zagotavljajo uspehi zavzniškega in našega orožja. Marka, lira in peng so plačila premaganih okupatorjev. Njihova vrednost bo s porazom na bojišču odločno padla. Zato je jasno, da si bo bon s pravilnim razumevanjem vseh svobodoljubnih Slovencev takoj osvojil denarni trg.

Z obema navedenima odlokoma gradimo osnove našega finančnega gospodarstva. Pri tej gradnji morajo sodelovati vsi pošteni Slovenci, in sicer predvsem s pravilnim razumevanjem in z zaupanjem v odkrito prizadevanje nove, svobodne narodne uprave.

Zoran Polič.

Izvršni Odbor
Osvobodilne Fronte
slovenskega naroda

Dne 21. marca 1944.

SKLEPI

o ustanovitvi Nadzorne komisije pri TOOF
in imenovanje njenih članov

Da se posveti skrb moralni vzgoji pripadnikom OF in da se omogoči vsakomur pritožbo proti nepravilnemu postopanju in nevezglednemu življenju

nju pripadnikov OF; da se nadalje ohrani in zagotovi osvobodilnemu gibanju na Slovenskem razvoj po smernicah, ki jih postavlja Osvobodilna Fronta slovenskega naroda, ter da se končno vskladi delo in nastopanje slehernega pripadnika OF s temi smernicami in z občini koristni slovenskega ljudstva: se ustanovi Nadzorna komisija pri Izvršnem Odboru Osvobodilne Fronte.

2.

Naloga Nadzorne komisije pri IOOF je zlasti v tem, da pomaga Izvršnemu Odboru Osvobodilne Fronte kot političnemu predstavniku slovenskega osvobodilnega gibanja pri pravilnem usmerjanju dela pripadnikov OF; bodisi da ga ti izvršujejo kot politični delavci, bodisi kot organi slovenske narodne oblasti in javne uprave ali kot člani naših gospodarstev, socialnih, znanstvenih, kulturnih in vseh drugih ustanov; nadalje da sprejema pritožbe in predloge prizadetih glede napačnega postopanja oziroma poslovanja teh oseb ter da preko ustreznih organizacij in forumov OF posreduje rešitve takih pritožb; končno, da skrbi za pravilen politični razvoj in za vzgledno življenje pripadnikov OF.

3.

Za člane Nadzorne komisije pri IOOF se imenujejo naslednji:

- | | |
|---|---------------------|
| 1. Tone Fajfar član IOOF, kot sekretar, | |
| 2. prof. Jože Jeras, | 6. Janez Stanovnik, |
| 3. France Svetek, | 7. Lado Krivic, |
| 4. Pepca Kardelj, | 8. France Popič |
| 5. Ada Dekval, | pa kot člani. |

Za Izvršni Odbor
Osvobodilne Fronte slovenskega naroda

Predsednik:
Josip Vidmar, l.r.

Sekretar:
Boris Kidrič, l.r.

o pravilniku

ZA POSLOVANJE OKROŽNIH, OKRAJNIH IN KRAJEVNIH VOLIVNIH KOMISIJ ZA VOLITVE KRAJEVNIH NARODNO OSVOBODILNIH ODBOROV IN ODPOSLANCEV V OKRAJNE NA RODNO OSVOBODILNE SKUPŠČINE

Nalozilni odlok o volitvah v krajevne narodno osvobodilne odbore in Okrajne narodno osvobodilne skupščine ima tudi pravilnik za poslovanje Okrožnih, Okrajnih in Krajevnih volivnih komisij namen, zagotoviti popolnoma svobodne in tajne ter s tem v zvezi demokratične volitve.

Predsedstvo SNOS, ki mu je prvo zasedanje slovenskega parlamenta z Odlokom z dne 19.II.44. naložilo izvedbo volitev v krajevne narodno osvobodilne odbore in Okrajne narodno osvobodilne skupščine, je izvedbo teh volitev v posameznih okrožjih poverilo Okrožnim volivnim komisijam, ki imenujejo Okrajne, te pa Krajevne volivne komisije. Že sama sestava teh volivnih komisij, v katerih bodo pripadniki raznih plasti našega naroda, in to po večini izven vrst dosežanih odborov OF, naj bo jamstvo za pravilno in nepristransko izvedbo volitev.

Pravilnik nalaga Okrajnim volivnim komisijam dolžnost, da v najožjem stiku s prebivalstvom ugotove njegove želje in krajevne potrebe glede področij posameznih volivnih edinic in števila članov Krajevnih narodno osvobodilnih odborov. Po določitvi teh področij in števila članov Krajevnih narodno osvobodilnih odborov morajo Krajevne volivne komisije sprejemati in pravočasno objavljati kandidatne liste in posamez

ne kandidature, sprejemati reklamacije k volivnim spisikom ter skrbeti za to, da se vse upravičene reklamacije upoštevajo. Po izvršitvi teh pripravljalnih del morajo Krajevne volivne komisije pripraviti volivne listke z imeni vseh kandidatov v Krajevne narodno osvobodilne odbore in v Okrajne narodno osvobodilne skupščine, tako da bo mogel volivec pri volitvah nekontrolirano označiti na njih ene kandidate, ki jim zaupa in odda svoj glas. Volivec more pri tem popolnoma svobodno izbrati osebe svojega zaupanja z raznih kandidatnih list in med posameznimi kandidati.

Pri štetju glasov morajo sodelovati poleg članov volivnih komisij, in zastopnikov predlagateljev kandidatnih list tudi vsi kandidati, najsi so bili kandidirani na kandidatnih listah ali pa posamič. Tako je dopuščena najširša kontrola volitev in njihovega izida.

Krajevne volivne komisije bodo po končanih volitvah odstopile zapisnike o volitvah z ugotovitvijo izida volitev Okrajnim volivnim komisijam, ki bodo ugotovile, kdo je bil izvoljen v posamezne narodno osvobodilne odbore, objavile v prizadetih krajih celoten izid volitev in izstavile izvoljenim članom Krajevnih narodno osvobodilnih odborov poverilnice oz. potrdila o izvolitvi. Okrožne volivne komisije pa bodo ugotovile, kdo je izvoljen v Okrajne narodno osvobodilne skupščine, objavile izid volitev v prizadetih okrajih in krajih ter izstavile izvoljenim članom Okrajnih narodno osvobodilnih skupščin ustrezne poverilnice.

S tem, da izvajajo in vodijo volitve ne posamezni volivni komisariji, imenovani od centralne oblasti, temveč volivne komisije, sestavljene iz domačinov, da te volivne komisije same rešujejo reklamacije v volivne spiske in ugotavljajo izid volitev ob sodelovanju vseh kandidatov, je na širši način zagotovljeno sodelovanje ljudstva pri volitvah samih. S tem pa je za pri izgradnji osnovnih edinic naše narodne oblasti v krajih in okrajih do potankosti ostvarjeno načelo resnične ljudske demokracije.

Dr. Darko Černež.

Pismo iz Ljubljane

Ljubljanski domobranci so dobili nalogo, da se izkažejo s posebnim junaštvom. Eden izmed teh junakov je zasledil aktivistko Marijo in jo aretiral. Bila je mlada, nad vse požrtvovalna žena, ki so ji lani belogardisti ubili moža. Švabobranec jo je odvedel na policijo, kjer so jo 3 dni mučili in nato ubili. Izginila je brez sledu.

To je značilno domobrantsko junaštvo.

Ponoči švigajo avtomobili po Ljubljani, združeni gestapovci in domobranci nabirajo žrtve, ki jih potem vozijo na kvesturo in v umobolnico ter mučijo. Naštejejo tudi do 300 udarcev s širokimi, obteženimi jermeni ob igranju gramofona. Ko žrtev omedli, jo polijejo z vodo, da se spet osvesti, in potem ji še naprej nalagajo udarce za "Grčarice" in "Turjak".

Ti aretiranci sploh ne pridejo pred sodišče. Zanje sta smao dva izhoda: Dachau ali Begunje, kjer čakajo, da bodo ustreljeni kot talci.

Dachau, tja grejo transporti za transportom. Po trije kamioni hkrati. Brez prtljage, z dvema hlebčkoma kruha gre obsojenec na pot in vrata kamiona se zapro za njim do Dachaua. Tam se začne stradanje. Oslabljeni, brez volje čakajo ljudje na smrt kot odrešenico.

+ + +

Švabobranci so izpremenili okolico Ljubljane v eno samo veliko mučilnico in morišče.

iz Sv. Urha pri Dobrunjah so naredili drugo gramozno jamo, kjer je 60 žrtev zakopanih brez krste.

Zločin se vrsti za zločinom.

Dne 25. novembra se je pripeljal z vozom z Dolenjske v Ljubljano 35 leten kmet in Bruhanje vasi. Domobranec Štrubelj iz Zdenske vasi ga je aretiral in z dvema pajdašema odpeljal v gozd za Rakovniškim zavodom, kjer ga je s strelom v hrbet in glavo ubil. Odvzel mu je ves denar, oziroma 7.000 lir. Služinčad in duhovni z Rakovnika so bili priča dogodka. Štrubelj in sokrivca so dva dni popivali po gostilnah za naropani denar.

Dne 2. decembra zvečer so domobranci na Lžanski cesti pobrali družino Kečunovo in njih sosedo. Zvezane se jih odpeljali proti Zalogu in pomorili s strelom v tilnik. Umorjene so oropali in jim pobrali tudi čvrlje.

11. novembra so na bloku potegnili z voza priletno ženo, mater 6 otrok, jo odpeljali proti Orlam ter jo za cerkvijo v Rudniku ubili.

Zločin se vrsti za zločinom. O njih vodimo natančne račune, neben krivec ne bo ostal nekaznovan.

Odkod so se vzeli ti švabobranski izrodki?

Ko je Rupnik nabiral prve prostovoljce, se mu jih je posrečilo zbrati 270. Prav tedaj so se vrnili v Ljubljano prvi interniranci iz Italije. Zaprli so jih v viško šolo in toliko časa izvajali nanje pritisk, da so se nekateri udali in vpisali. Tako je njih število naraslo na 450 in izvršili so prvi pohod po Ljubljani. Nato se je švabobrantsko vodstvo zakadilo v ljubljanska predmestja in vabilo z denarjem, oblastjo, prostimi vstopnicami za gledališče in pridružilo se je nekaj propadlih tipov.

Trisla je velika nemška oktoberska ofenziva. V Ljubljano so privarovali strahopetci iz Dolenjske. Nekaj časa so postopali po ljubljanskih ulicah. Podpora ni bilo od nikoder. Zdelo se jim je, da imajo dve stvari na izbiro: da grede za Nemce kot vojaki na vzhodno fronto ali na prisilno delo ali k švabobrancem. Izbrali so tisto zlo, ki se jim je zdelo manjše. Vpisali so se v švabobrantske. Oblekli so jih v nemško službo, švabski oficir jih vežba za lov nad lastnimi brati. Hodijo mučiti in ubijati v ljubljansko okolico in se vsak dan pogrezajo v blato.

Iljub strašnemu terorju razpoloženje ljubljancanov ne klone. Iljub nečloveškemu mučenju nihče ne izdaja. Novo slovensko življenje, ki ga gradite na osvobojenem ozemlju, nam daje moč, da vztrajamo. Zmagoviti pohodi naših brigad nas navdajajo z neuklonljivo voljo do zmage in težko čakamo dne, ko bodo naši junaki prikorakali v prestolnico Slovenije.

Hana.

OBJAVA

Z današnjim dnevom prične izhajati Uradni list SNOS, ki bo kot uradno glasilo priobčeval zakone, odloke, naredbe, pravilnike in splošne obvezne odredbe vseh zakonodajnih in izvršnih organov narodne oblasti.

Uradni list SNOS izdaja Predsedstvo SNOS.

Dne 25. marca 1944.

Za Predsedstvo SNOS

Predsednik:

Sekretar:

Josip Vidmar l.r. Boris Kidrič l.r.

Tehnika tiskanja

